Blogi

Blogi: Oma valuutta ei ole oikotie onneen

Suomen talous, Raha ja maksaminen | 28.08.2015 | Harri Lahdenperä

KIRJOITTAJA

Harri Lahdenperä

Omaa valuuttaa haikailevat viittaavat usein Ruotsiin. Toisin kuin välillä väitetään, Ruotsin parempi kilpailukyky ei ole syntynyt kruunun heikkoudesta.

Suomen talousvaikeudet ovat vuosi vuodelta syventyneet. Kun tarvittavat talouspoliittiset korjaustoimet ovat osoittautuneet vaikeiksi, on eri tahoilta tarjoiltu näennäisesti helppoja ja nopeavaikutteisia ratkaisuja, joiden väitetään potkaisevan Suomen talouden pikaiseen kasvuun.

Jotkut peräänkuuluttavat velkaelvytystä valtion toimesta huomaamatta, että Suomi harjoitti sitä useita vuosia vuoden 2008 romahduksen jälkeen. Mitään pysyvää kasvusysäystä tämä elvytyspolitiikka ei kuitenkaan aikaansaanut. Pikemminkin kävi päinvastoin – keinotekoisesti paisutettu kotimainen kysyntä lisäsi kustannuspaineita, mikä heikensi entisestään Suomen kansainvälistä kilpailukykyä.

Viime aikoina on myös esitetty näkemyksiä, että eurosta irtaantuminen ja markan palauttaminen Suomen valuutaksi tarjoaisi meille nopeamman tien ulos talousvaikeuksista. Näiden näkemysten mukaan markan devalvoituminen palauttaisi Suomen kilpailukyvyn ja nostaisi Suomen takaisin vientivetoiseen kasvuun.

Omaa valuuttaa haikailevat viittaavat usein Ruotsiin, joka jäi euroalueen ulkopuolelle vuonna 1999, kun Suomi liittyi euroon ensimmäisten maiden ryhmässä. Ruotsi on useilla talouden mittareilla menestynyt Suomea paremmin euroaikana, ja ero talouskehityksessä on voimistunut vuodesta 2008 alkaneen talouslaman aikana.

Ruotsin ja Suomen talouskehityksen ero ei kuitenkaan liity maiden erilaiseen valuuttajärjestelmään. Toisin kuin Suomessa käydystä keskustelusta välillä voisi ymmärtää, Ruotsin parempi kilpailukyky ei ole syntynyt kruunun heikkoudesta. Itse asiassa kruunun

eurokurssi on nykyään melko lailla samalla tasolla kuin vuoden 1999 alussa. Teollisuuden yksikkötyökustannuksilla mitattuna Ruotsin kilpailukyky on kyllä parantunut selvästi Suomeen nähden, mutta valuuttakurssin sijaan tämän kehityksen taustalla on Ruotsin maltillisempi palkkakehitys ja parempi tuottavuuden kasvu.

Ruotsissa siirryttiin jo 1990-luvun loppupuolella uuteen palkanmuodostusjärjestelmään, missä teollisuusliitot solmivat työehtosopimuksensa ensin ja muut seuraavat tätä korotuslinjaa. Lisäksi Ruotsin sopimusjärjestelmää on uudistettu niin, että sopimuksissa sovitaan tyypillisesti keskimääräisestä palkkakehityksestä, kun taas palkkojen yksilökohtaista jakautumista on siirretty paikallistasolle.

Suomessa keskitettyjä palkkaratkaisuja jatkettiin pidempään kuin Ruotsissa. Siirtymä liittokohtaisiin sopimuksiin vuonna 2008, juuri ennen finanssi- ja talouskriisin puhkeamista, epäonnistui täysin. Kilpailukykyä varjelevan palkkanormeerauksen sijaan kilpailulta suojatusta julkisesta sektorista tuli palkkajohtaja, ja seurauksena oli liittokohtainen palkkojen kilpajuoksu. Kilpailukyky vaurioitui vakavasti ja julkisen sektorin kustannustaakka kasvoi roimasti.

Vaikka viime vuosina Suomessa onkin päästy takaisin maltillisempiin palkkasopimuksiin, menetetyn kilpailukyvyn palauttaminen on tuskallisen hidasta nykyisessä alhaisen inflaation maailmassa, varsinkin jos sitä ei tueta muilla tuottavuutta lisäävillä ja työvoimakustannuksia alentavilla toimilla. Tässä suhteessa yhteiskuntasopimuksen kaatuminen oli masentava uutinen.

Vaikka kruunun eurokurssi on pidemmällä aikavälillä ollut varsin vakaa, se on jossain määrin tilapäisesti puskuroinut Ruotsin taloutta negatiivisilta taloushäiriöiltä. Näin tapahtui erityisesti talouskriisin alkuaikoina, jolloin kruunu väliaikaisesti heikkeni yli kymmenen prosenttia euroon nähden. Ruotsin kruunu on pieni valuutta globaaleilla markkinoilla, mutta sitä tukevat Ruotsin talouden vahvat perustekijät, kuten vaihtotaseen ylijäämä ja alhainen julkinen velka. Heikomman talouskehityksen oloissa pieni valuutta on hyvin altis häiriöille, jotka heijastuvat mm. korkotason nousuna, kuten hyvin omasta historiasta tiedämme.

Oikotietä onneen ei ole vaan Suomen talouden palauttaminen tasapainoiselle ja kestävälle kasvu-uralle vaatii rankkoja toimenpiteitä. Julkisten menojen säästöt, työaikojen pidentäminen, eläkeikien nosto ja muut samansuuntaiset toimet ovat väistämättä kipeitä, kunnes niiden myönteiset vaikutukset alkavat näkyä talouden elpymisenä ja uusina työpaikkoina. EKP:n rahapolitiikka on kuitenkin nyt poikkeuksellisen kevyttä. Se on painanut eurolainojen korot hyvin alas, mikä Suomessakin tukee vahvasti niin valtion, pankkien, yritysten kuin kotitalouksienkin taloutta.

Vaikka tie nousuun on vaikea, otollisempaa rahataloudellista aikaa tarvittavien talouspoliittisten toimien toteuttamiseen on turha odottaa.

Asiasanat

euro, kilpailukyky, Suomi, taloustilanne, valuutat